

KIKERESZTELKEDÉS*

avagy „lefejezés áldás nélkül”

G Ü N T E R W A L L R A F F

„...jövevény voltam és befogadtatok engem. Bizony mondom néktek, amennyiben megcselekedtéték eggyel ez én legkisebb atyámjiai közül, én velem cselekedtéték meg.”

(Jézus, Máté szerint, 25, 31—40)

Ali tehát a katolikus egyháznál próbál szerencsét. Mert mint hallotta, a szülőföldjéről elüldözött, idegenek és száműzöttek közt élő Jézusnak valamikor szintén súlyos megpróbáltatásokat és megpróbáltatásokat kellett elszenvednie. Mégsem kéregetőként kopogtat, nem hajlékért könyörög, nem is anyagi támogatásért. Nem ilyen cél vezet, nem kíván sokat, nem áll szándékában kísértésbe vinni isten szolgálait. Csak a keresztséget kívánja.

a) Nem opportunizmusból szeretne keresztény közösséghez tartozni, hanem mert, Krisztus életét és tanítását megismerve, azt meggyőzőnek találja.

b) Mivel katolikus, német barátnőjét, a lány szülei kívánságára, egyháztagnak veheti feleségül csak, ügye sürgősnek számít.

c) Egyre fenyegetőbb közelségbe kerülő kitoloncoltatásának elkerülését szintén ettől reméli.

(Az alábbi párbeszéd szövege hiteles, a bennük szereplő papok és magasabb egyházi méltóságok neve természetsszerűleg titokban marad.)

Ali külseje munkásra vall. Öltözete szegényes, válltáskájából termoszpallack tekint ki. Az első beszélgetés színhelye jómódú lakónegyed paplakja parkszerű kerttel.

* Részlet a szerző *Ganz unten* (Legalul) című könyvéből

A parókia kovácsoltvas ráccsal védett, nehéz tölgyfabejáratának egyik szárnyát hatvan év körüli, tekintélyes külsejű pap nyitja ki, és bizalmatlanul Alira tekint: „Semmi keresnivalód itt, fordulj a szociális intézményekhez.” Pedig ilyesmiről egy szót sem említtek. Azután zavaromat észrevéve, mielőtt még kérelmemet előadhatnám, félreérthetetlenül tovább ismétli: „Nem tehetek senkivel sem kivételt, már csak elvből sem, nincs semmi a számodra. Ez itt plébániahivatal és nem...”

Erre félbeszakítom: „Én nem pénzt akar, csak keresztelést.”

Az ajtó most valamivel jobban kinyílik, a pap tartózkodó kíváncsisággal méricskél, majd megszólal: „Ja úgy, csak hát annyit a munkakerülő, aki más számlájára szeretne élni... Különben hol lakik? Milyen idős a gyerek, és mikor lenne a keresztelő?”

Megmondom a „címemet”, olyan előkelő utca nevét, ahol a lakbér egész heti keresetemet felemésztené. „Én lakok ottan pincében”, teszem hozzá még. „Nem gyerekkeresztelés. Én török, voltam eddig mohamedán. Én magamat keresztelni. Mert Krisztus jobb. De kell gyorsan, mert...”

Hitetlenül tekint rám, mintha csak nem is a keresztség szentségét, hanem a körülméltetésemet kívánnám tőle.

Újra keskenyebbre húzza az ajtót: „Nem eszik olyan forrón a kását... És ez nem is olyan egyszerű. Az ilyesminek megfelelő előfeltételei vannak, és...” Aztán lekicsinyítő pillantást vet zilált külsőmre: „Akárkit mégsem veszünk fel a hitközségünkbe.” Amikor meg a kiutasítás fenyegető veszedelmét igyekszem vele megértetni, semmilyen hatást sem gyakorolok rá: „Minek ez az eszeveszett sietség? Előbb majd a hitközségi elöljárósággal beszélek. És a szabályszerűen kiállított rendőrségi bejelentőlapját is el kell hoznia.”

Merésznek tetsző válaszomra: „De hát állandó lakhelye Krisztusnak sem volt!”, szavaimat nyilván istenkáromlásnak tekintve, minden további magyarázat nélkül, egyetlen rántással becsapja a paplak ajtaját. Amikor döntésem őszinteségét dokumentálva és eljövendő egyháztagságom teljesértékűsége mellett bizonyosságot téve viharosan tovább csengetek, újra kinyitja, hogy kioktathasson: „Ez itt nem menhely! És ha nem távozik azonnal, a rendőrséget hívom ki!” Ennek ellenére még egyszer megpróbálom keresztény lelkiismeretére és hivatali kötelességére emlékeztetni; térdre esve, összetett kézzel könyörgök: „Keresztel, Krisztus nevében!” Válasz helyett a kapu döngve becsapódik előttem.

Szemmel láthatóan rossz helyen próbálkozott, erre nem számíthatott. De hát fekete bárány mindenütt akad. Különbösen is, ebben a villanegyedben, ahol a gazdagok közt is gazdagok nyilván csak a maguk társaságát kívánják, aligha lehet hely Ali számára. De azért mégsem adja fel. Ezért fordul a szomszédos egyházközség papjához. Ahol a villák már nem magas falak mögött rejtőznek, és a kertek sem nyújtózkodnak el messze a házak mögé is; kis négyszögek a bejárati ajtók előtt csak, gyakran alig nagyobbak egy lakószobánál. Errefelé jobbra a középréteg lakik már, sőt munkások is élnek a lakótömbökben.

Előbbi barátságatlan fogadtatásától elbizonytalanodva és elővigyázatosá válva, Ali ezúttal munkahelyi török kollégáját, Abdullahot kéri meg rá, hogy, tanúként, de védelmezőként is, elkísérje útjára.

Délután, 17 óra.

A templom üresen tátong. A harangok gépiesen áhítatra szólírnak fel. De az istentiszteletre nem jön el senki. Talán mert túlságosan hideg van. A fűtetlen templom csikorgó hidegében fenéki fagy a szenteltvíztartó. Amikor kimért léptekkel és kissé elfogódottan az oltárhoz közelítünk, a magára maradt pap észrevesz bennünket.

Láthatólag a nap befejezésére készülve már, először a sekrestyében próbál elrejtőzködni. Csakhogy én gyorsabb vagyok.

„Elnézés”, tartóztatom föl, „csak egy kérdés, én török és keresztelkedni, én akar keresztény lenni.”

Elképedve mered ránk: „Kizárt dolog. Ezt nem tehetem. Semmiképpen se!”

Suttogva beszél, közben nem néz ránk, tekintetét, mintha csak keresztényietlen magatartásáért máris a legfelsőbb fórum büntetésétől kellene tartania, az égre emeli.

„Miért nem?”, kívánom tudni.

„Mert nem megy, ehhez több éven át tartó oktatásra lenne szüksége”, suttogja.

„De hát én ismer Krisztus könyvét, mindig újra olvassa...”

„Nem, ezt én nem tehetem, a bíboros jóváhagyása nélkül, egyáltalán semmit se.”

„De hát nem minden lelkipásztor bír megkeresztel?”

„Nem, semmiképpen sem.”

„Nem szabad neki?”

„Nem, nem, nem nem. Ez a keresttség hivatalosan a katolikus

egyház kebelébe való felvétellel lenne egyértelmű és... nem, ez nem lehetséges.”

„Á, maga talán nem pap is?”, provokálom.

Ez már láthatólag kínosan hat rá. Mert a hiúságát találja.

„*Debogynem!*”, feleli keményen és öntudatosan.

„Itt főnöke templomnak?”, folytatom állhatatosan.

„Igen”, jelenti ki határozottan.

„Akkor mégis szabad keresztel”, szorongatom meg.

„Gyerekeket természetesen”, feleli erre. „Felnőttkeresztséghez azonban a kölni érsek hozzájárulása kell, ehhez pedig legalább...”

Tétovázik, láthatólag most érti csak meg, hogy nem vagyok egészen tájékozatlan.

„Legalább egy év oktatás is szükséges.”

„Legalább év, ilyen sok. . .?”

Gondterhelten aggodalmaskodó kérdésem (nem minden elégtétel nélkül) újabb lendületet ad lerázási kísérletének: „Sőt, még tovább is tarthat. Sokirányú és fokozatos beavatkozást igényel, úgy-hogy...”

Tárgyismeretemet a keresztelőmedencére mutatva demonstrálom előtte.

„És akkor majd ott keresztel. Egészen vagy arcomat csak?”

Szemében most már végképp vadember vagyok. Vétkesen barbár megjegyzésemet szikáran tagadó nyögés kíséretében eresztü el a füle mellett.

„De talán mondja pár jó szót énértem? Főnöknél, az érseknél.”

Semmi illúziót sem hagy számomra: „Hát azt aligha tehetem, azt már aligha”, ismételteti.

Továbbra is semmit sem értve és elutasító viselkedésére mintegy magyarázatot keresve fordulok hozzá: „Olyan sokan akarják újak, hogy egyházba felvegyék őket?”

Ámde nyilvánvalóan nem ez a helyzet: „Hát azt nem éppen, azt nem, de...” És ez a „de” függve marad a templom fagyosan hideg levegőjében. Anélkül, hogy további magyarázat követné.

Transzcendens érveimből kifogyva megpróbálok inkább gyakorlatias lenni. Ezért mutatok a szenteltvíztartó jégpáncéljára: „Kis fagyálló bele, és már lehet megint keresztel.” Konstruktív javaslatom azonban hidegen hagyja. Távozik a templomból, de mi nem tágítunk mellőle. Lépteimet meggyorsítva előtte érem el a templom melletti paplak ajtaját és becsengetek. Mint valami gyógyszerár éjszakai ügyeletén, keskeny kémlelőlyuk fedele csapódik fel,

idősebb házvezetőnő tekint ki rajta. Mögöttünk a pap, ráébredve, hogy nem könnyen szabadul tőlünk, sőt ellenkezőleg: vad elszántságot mutatva, én igenis a keresztség szentségével kívánom felvértezni magamat, végül is az irodájába vezet bennünket.

„Csakhogy békében hagyjanak, gyorsan adok egy címet, ahová fordulhatnak. De amint azt mondani szokás, túlzott illúziókat ne tápláljanak, az ilyesmihez idő kell.”

Nehézkesen, súlyos íróasztala mögé sáncolja magát, és körülményesen valami egyházi címtárban kezd el lapozni. Ötvenes éveinek közepén járhat, egészségesnek és lehiggadtnak hat, kollégájával, a szomszédos hitközség lelkészével ellentétben, nem tekint ránk ellenségesen és megvetéssel, inkább jóindulatú, de kényelmes; alapjában véve egy egész életét tolóablak mögött eltöltő hivatalnok beavatottsága árad belőle, olyan emberé, akinél, noha hosszú évek óta árul már levélbélyeget, ilyenféle alkalmi különbélyegző iránt mindmáig senki sem érdeklődött még, ám akit az „átmenetileg zárva” feliratú tábla kifüggesztésének lehetősége, holmi megtévedt ügyfelektől, végső fokon mégiscsak megvédelmezhet.

De azért ilyen könnyen mégsem engedem a felelősség alól kibújni. Főleg mert kívánságomra mint méltánytalan és sértő — szemében nyilvánvalóan erkölcstelen — ajánlatra reagált.

„Ha még lennék gyerek, menne könnyebben?”, kérdezem újból.

„Akkor igen. Ha csecsemő lenne az anyja karjában. De azért olyan gyorsan akkor sem! Csak ha a katolikus nevelése biztosítva van.”

Én (Ali): „De hát ma is sok keresztelés. Pedig szülők nem igazán katolikus!”

Pap (homlokát ráncolva, szigorúan): „Nálunk nem. Nálunk ilyen nincs.”

Én (Ali): „Nekem is van kolléga a munkában: megkeresztelve, de nem igazán katolikus. Nevet engem, mert én hiszi Krisztusban és Krisztus könyvében. És isten egy mindannyiunknak.”

Pap (mint aki nem engedi kizökkenteni magát a kerékvágásból, merőben hivatalosan): „Felnőttkereszteléshez a kölni érsek, Höffner bíboros beleegyezése szükséges.”

Én (Ali): „És akkor van minden rendben?”

Pap: „Dehogy, ennyi nem elég. Hozzájárulását az érsek csak megfelelő oktatás, szabályszerű oktatás után adhatja meg, az pedig . . . legkevesebb egy évig is eltart.”

Én (Ali) (örömmel): „És akkor majd ő engem keresztel?”

Pap (kategorikusan): „Nem.”

Én (Ali): „De én úgy hallotta, hogy mindenki bír keresztel...”

Pap (eredménytelenül tovább lapozva a címtárat): „Igen, igen, csakhogy...”

Én (Ali): „Nekem az is probléma, hogy én akar megőszül, de szülők nem enged lányt Mohamedhez... És ha én lányt elvette, bír ittmaradni, ha nem vette, muszáj kifelé, kiutasítás Törökországba.

Abdullah kollégám, segítségemre sietve, tőle telhetőleg problémám súlyosságát igyekszik a papnak megmagyarázni: „Ha visszaküldik Törökországba, kell neki börtönbe menni.”

A tisztelendő úr, figyelmen kívül hagyva ezt a helyzetet súlyosbító állítást, zavartalanul továbbra is az egyházi címjegyzéket böngészi — (meg nem állva a lapozgatásban): „De hát hol is lehet a FELICITAS?”

Abdullah: „Emiatt kellene gyorsan őt megkeresztelni.”

Én (Ali): „De ha lenne úgy jobb, én holnap, munka után is bír visszajönni.”

Pap: „Ki van zárva, nem lehetséges!”

Én (Ali): „Én kicsit tud fizetni is.”

Pap: „Á, neem, az nem kerül pénzbe. A keresztelés nem. A szent-ségéért nem kell pénzzel fizetni.”

Én (Ali): „De ha én adományt ad árvagyereknek, nem gyorsabban megy?”

Abdullah: „Ali nem akar katonaságot szolgálni.”

Én (Ali): „Én nem löni akarok, én nem tud embert megölni. Nálunk Törökországban most van úgy, mint Németországban Hitler alatt. Törökországban diktatúra...”

Pap: „Ennek a kereszttséghez semmi köze. Ezek külső okok, semmi közük a meggyőződéshez.”

Én (Ali): „Szokás csinálni nagy ünnepséget? Meghívni sok vendéget, mikor keresztelés van?”

Pap (kiábrándultan): „Nem, azt nem.”

Én (Ali): „Úgy gondol, nagy vendégeskedés, tánc, meg minden...?”

Pap: „Á, dehogy. Nálunk nem szokás az ilyesmi...”

Én (Ali): „Én mindent tud, én elolvasta Bibliát mindenütt, elől is, hátul is, visszafelé is...”

Pap: „Ilyet akárki mondhat, hogy mindent tud és...”

Én (Ali): „Akkor kérdez engem. Akármit!”

Pap: „De hát mi célból?”

Én (Ali): „Csakhogy lát, hogy én . . .”

Pap: „Nem, felnöttek felvételét az egyházba pontos előírások szabályozzák. És hát mit kérdezhetnék?”

Én (Ali): „Hát valamit a Krisztusról . . .”

Pap: (úgy beszélve hozzám, mint aki végképp rossz útra tévedt): „Valamit a Krisztusról?”

Én (Ali): „Hát az életéről vagy . . .?”

Pap (mintha Jézus soha nem is élt volna): „Ja, az életéről? Hát, hm . . . várjon csak, hm . . . (aztán mintegy pisztolylövésként): „Hogyan alapította meg az egyházat?”

Én (Ali) (anélkül, hogy hosszabban gondolkodnék): „Krisztus csak mondta Péternek: te csinálsz nekem egyházat.”

Pap: „Hát igen, akár így is mondhatnánk.”

Én (Ali): „Akkor egyet még, nehezebb kérdést!”

Pap: „Nem, nem, ez nem segít rajtunk, semmit sem segít, ezzel csak reményt keltenék.”

Én (Ali): „Kérem! Csak egy kérdés még!”

Pap: (meglehetősen önuralommal) „Hát ez . . . Na lássuk: miért létezik ma több olyan egyház is, amely Krisztusra hivatkozik?”

Én (Ali): „Mert volt Luther és csinálta forradalmat egyházban, és nem hitte pápában többé. És most van több egyház, és ez jó is. Mind akarják Krisztust követni, de keveset tudnak. Mind akar-nak saját egyházat, de mert pásztorok nem őrzik jól nyájukat, őket elvesztik és . . .”

Pap (elcsodálkozva): „Hát igen, ez csakugyan így van.”

Én (Ali): „Én olvasta mindent. A kézikönyvet, a katizmust . . . vagy hogy mondják?”

Pap: „A katekizmust. Úgyhogy ez rendben is lenne. Elhiszem, hogy ismeri, minden további nélkül. Csakhogy ez itt semmit sem segít, ha egyszer felnőttkereszteléshez nekem az érsek engedélye kell.”

Én (Ali): „De ha én most . . . Ha, mert nekem szívem akar megállni, én most azt kérné: rögtön megkeresztelni?”

Pap: „Halálesetben természetesen. Közvetlen halálveszély esetén . . .”

Én (Ali): „És ha én most hirtelen fájdalmat érez, akkor mégis-csak lehet . . . Nekem szíve rossz!”

Pap: „Szóval a szíve rossz, értem . . .”

Én (Ali): „Folyton hagy ki nehéz munkánál. Lesz egészen fekete szemeim előtt. Már kórházban is. Hogy is mondják: intenzosztályon . . .

Pap (helyesbítve): „Ja, az intenzívosztályon, értem. Csakhogy ez sem elég ahhoz, hogy az oktatás idejét lerövidítsük. És csak az oktatás során derülhet ki, hogy annyira gyökeret vert-e már lelkében a Krisztusba vetett hit, hogy helye valóban az egyházban is van.”

Én (Ali): „De hát mit használ ez, ha nekem kell előbb elmenni. Ha én lányt nem feleségül veheti, én leszek visszaküldve Törökországba. És akkor muszáj talán meghalni, és én nem lehet Krisztus mellett az égben.”

Pap (nyögdécselve): „Ezt én nem mondtam. Vannak azért kivételes helyzetek is.”

Én (Ali) (felderülve): „Mégis gyorsan megkeresztel?”

Pap (együgyűségem miatt szinte már kétségbeesve): „Uram isten, dehogy is. Ám ha megkeresztetlenül halna is meg, akkor sem kellene feltétlenül örök kárhozatra jutnia. Krisztus a maga mérhetetlen kegyelméből fakadóan az ő szellemében élő pogányoknak és másfelekezetűeknek is megadta a lehetőséget . . .”

Én (Ali): „Ez mégse annyira biztos. Jobb, ha mégis keresztel. Kérem, jön. Én szívem nem jó.”

Pap (inkább közömbösen): „Igen, igen, csak hát ennek is megvannak a maga akadályai.”

Én (Ali): „Fő, hogy akkor én már katolikus.”

Pap (kétségbeesve): „Igen, így is mondhatjuk. De hát mit ér ez, ha nincs pecsét róla. Nem, nem és megint nem! Tudom, hogy provokálni akar csak.”

Én (Ali): „De ez igazság, bírok hívni doktort is.”

Pap: „Nem, szó se róla, ilyen körülmények közt ez büntetendő cselekmény.”

Én (Ali): „Akkor mégis egyszerűbb Mohamednél. Bárki, ha akar mohamedán, bír jönni rögtön.”

Pap (nem minden megvetés nélkül): „Hát Mohamed, ő igen, ő aztán csakugyan átkozottul megkönnyítette a dolgokat.”

Én (Ali): „Ő valahogy . . . toleránsabb.”

(A Pap szemrehányó megjegyzésemet elengedi a füle mellett.)

Én (Ali): „De hát régebben, mikor misszionáriusok mentek idegen országokba hódítókkal, csak mondták: te katolikus, te kato-

likus, te katolikus! Akár akarták ők, akár nem! Ma mért tart olyan sokáig?”

Pap: „Igen, de milyen katolikusok lettek ezekből! Annak idején, hogy is mondjam csak, sokkal mechanikusabban ment minden. Nagy Károly is csak azt mondta a szászóknál: vagy megkeresztelkedsz, vagy repül a fejed!” (Jóízűen nevetgél.)

Én (Ali): „Csak úgy, sitty-sutty?”

Pap: „Krisztus után 800-ban.”

Én (Ali): „És indiánoknak is kellett: sutty vagy megkeresztel, és nem is tudták, egész hogy történt.”

Pap: „De hát végül is, mi lett mindebből? . . . Mi más, mint eszeveszett gyűlölet? Mindenkiel szemben, aki keresztény.”

Én (Ali) (kezemmel a lefejezés mozdulatát jelezve): „És akkor ők meg keresztényeket? . . .”

Pap: „Hát bizony, így volt.”

Én (Ali): „És pápa erre adta áldását?”

Pap: „Áldását, minnek? Ehhez az ő áldására nem is volt szükség. Lefejezni áldás nélkül is lehet.”

Arcának eddig inkább jóindulatú kifejezése hirtelen gyermeki-en inkvizítori sunyiságra vált át.

Én (Ali): „De pápa azért »Okay« mondta rá . . .”

Pap: „Nem tudom, mi volt a pápák álláspontja annak idején, bizonyára nem is tudták, miket művelnek a misszionáriusok Amerikában.”

Ezután témát váltva, eredeti kívánságomhoz tér vissza inkább: „Ki akarja kiutasítani Németországból?”

Én (Ali): „Hát itt, a külföldieket ellenőrző rendőrség.”

Pap (érezhetően a hallottak hatása alatt): „Aha, szóval a külföldieket ellenőrző rendőrség!”

Én (Ali): „Mindent szaglászna. Ha mi német asszonyt feleségül vesz, jönnek még hálószobába is, hogy alszunk-e együtt.”

Pap: „Elég sok török jár iskolába mihozzánk. Mindig résztvesznek a hittanóráimon, de egyáltalán nem kívánnak . . . azt se tudják, mit jelent katolikusnak lenni.”

Én (Ali): „De most, hogy tudja, én mit akar, fog engem keresztelni?”

Pap (elszörnyedve): „Nem, dehogy, ellenkezőleg! Minden oktatás nélkül én nem . . .”

Én (Ali): „Kell sokat tanulni, imádkozást, éneklést, meg ilyeneket?”

Pap: „Elmélyülten kell tanulnia és nem magolva, bensőségesen. Bensőségesen, bensőségesen, bensőségesen.”

Belefogok a Miatyánkba. Amikor befejezném: „és szabadíts meg a gonosztól”, félbeszakítva újra szúr Alin egyet: „Látszik, hogy mint mohamedán, csak úgy ledarálja az imádságokat, hosszan és gépiesen ismételve, mint a gyerekek, anélkül, hogy valamit is megértene belőlük.”

„És most vége a dalnak”, áll föl ezután, hogy végre megszabaduljon tőlünk, kezében egy cédulával: „Ez itt a FELICITAS lelki-gondozó címe, ők majd döntenek a továbbiakról.”

VARGA Zoltán fordítása

ALI BŐRÉBEN

Alászállás Wallraff-fal

V A R G A Z O L T Á N

Günter Wallraff *Ganz unten** (Legalul) című könyvéről először valami rövid híradásból szerzek tudomást. De hogy valójában milyen lapban vagy folyóiratban olvasok először róla — arról, hogy a magát több mint két éven át török vendégmunkásnak álcázó és hasonló fogásai miatt rég fenegyereknek számító neves NSZK-beli újságíró számol be benne élményeiről —, nem tudom felidézni magamnak. Nem sokkal később azonban kint élő barátom említi levelében, kitérve a hetek alatt bestsellerré vált és kíméletlenül leleplező könyv visszhangjára is. Egyebek mellett a kipellengérezettek reakciójáról is szót ejtve: arról, hogy akadnak visszavágásra készülő, paragrafusok útvesztőjében lehetőségek után keresgélők is. Ekkor kezd igazán érdekelni csak, s kezdek is emlékezni Wallraff nevére. Arra is, hogy egyik, fiatalos bűnözők, kábítószer-élvezők, erőszakoskodó vagányok, öngyilkosjelöltek magnóról „leszedett” vallomásait tartalmazó könyvét olvastam is. Ezért is gyülemlik föl bennem az elszántság a szótárazva olvasáshoz, melleleg a szerbhorvát kiadás létezéséről mit sem tudva még. Na és a *Magyar Szó*-beli részletekre sem számítok... Aztán megérkezik a könyv, elolvasom, lebilincselően érdekesnek érzem, megrázónak, felháborodást kel-

* Kiepenheuer & Witsch, Köln, 1985